

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет філології
Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Іщенко Н.М.

«__» _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Галузь знань **22 Охорона здоров'я**

Спеціальність **221 Стоматологія**

Розробник	Денищич Т. А.	_____
Завідувач кафедри розробника	Шестопалова Т. П.	_____
Гарант освітньої програми	Єлінська А. М.	_____
Директор медичного інституту	Грищенко Г. В.	_____
Начальник НМВ	Алексеева А. О.	_____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Українська мова (за професійним спрямуванням)	
Галузь знань	22 Охорона здоров'я	
Спеціальність	221 Стоматологія	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Стоматологія»	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1-й	
Навчальний рік	2022-2022	
Номер(и) семестрів	Денна форма	Заочна форма
	1-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	16	
	16	
	58	
Відсоток аудиторного навантаження	36 %	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік	

1.1. Програма вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія».

1.2. Предметом навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування, зокрема у фармацевтичній галузі охорони здоров'я.

Об'єкт становлять: 1) основи сучасного професійного мовлення, 2) фармацевтична й медична термінологія, 3) правила укладання фахової документації, 4) культура наукової та професійної української мови, 5) актуальні види професійної мовленнєвої діяльності.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета навчальної дисципліни – сформувати високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування майбутніх лікарів-стоматологів, виробивши навички практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами, а також продовжити формування національно свідомої мовної особистості, яка вільно володіє всіма засобами державної мови в процесі комунікації, відзначається свідомим ставленням до мови, високою професійно-комунікативною компетентністю і готовністю до подальшого професійно орієнтованого навчання.

2.2. Основні завдання дисципліни:

1) забезпечити здобуття знань про основи професійного спілкування медичних працівників, зокрема лікарів-стоматологів, у галузі охорони здоров'я, його норми та правила, шляхи їх застосування;

2) сприяти оволодінню особливостями української літературної мови, дотриманню вимог усного і писемного мовлення, навичок комунікативно виправданого користування засобами мови в різних ситуаціях під час створення висловлювань з дотриманням українського мовного етикету сучасного стоматолога;

3) формувати вміння і навички використання мовних знань у стоматологічній практиці;

4) виробити вміння сприймати мову як явище, що має етичну й естетичну цінність;

5) формувати вміння щодо написання, складання та перекладу текстів медичного спрямування;

6) навчити доцільно застосовувати отримані теоретичні знання до практики укладання фахової документації;

7) виробити концептуальне розуміння основних теоретичних засад культури ділового та професійного писемного мовлення, розвиток на їх основі стійких практичних навичок грамотного спілкування в сфері професійної комунікації;

8) виховувати повагу до української літературної мови, її культури, формувати професійно-комунікативну компетентність майбутнього лікаря-стоматолога.

Предметом навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування, зокрема в професійній сфері з охорони здоров'я.

Об'єкт становлять: 1) основи сучасного професійного мовлення, 2) медична, зокрема стоматологічна, термінологія, 3) правила укладання фахової документації, 4) культура наукової та професійної української мови, 5) актуальні види професійної мовленнєвої діяльності.

2.3. Передумови вивчення дисципліни (міждисциплінарні зв'язки). Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

а) ґрунтується на отриманих під час навчання в закладах загальної середньої освіти базових знаннях із сучасної української літературної мови й інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології, стоматологічної тощо);

б) закладає основи фахової мови медика, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

в) розширює комунікативну компетентність майбутнього лікаря-стоматолога, розвиває навички ефективної професійної комунікації, сприяє опануванню особливостей фахової мови.

2.4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів у освітньо-професійній програмі «Стоматологія»). Згідно з вимогами програми дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

- інтегральної:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

- загальних компетентностей (ЗК):

- здатність застосовувати знання у практичній діяльності (ЗК-3);
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК-4);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК-6);
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-7);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК-14);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК-15).
- здатність до вибору стратегії спілкування (ЗК-16).

фахових компетентностей (ФК):

- спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані (ФК-1);
- спроможність ведення нормативної медичної документації (ФК-14);
- опрацювання державної, соціальної та медичної інформації (ФК-15).

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані **програмні результати навчання (ПРН)** включають уміння:

- аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій (ПРН 14);
- усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень (ПРН 18);
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності (ПРН 19).

Очікувані результати навчання. За результатами вивчення дисципліни студенти повинні

- ЗНАТИ:

- норми сучасної української літературної мови (орфографічні, лексичні, орфоепічні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні);
- основи усного й писемного професійного спілкування;
- особливості використання засобів невербальної комунікації;
- специфіку творення наукових текстів професійного спрямування;
- загальні вимоги до складання й оформлення документації щодо особового складу, довідково-інформаційних документів та документів медичного спрямування відповідно до чинних державних стандартів;
- основи культури фахового мовлення.

- УМІТИ:

- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у стоматологічній практиці;
- оперувати невербальними засобами комунікації залежно від мети й ситуації спілкування;
- володіти термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словниками стоматологічних термінів;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
- аналізувати доцільність використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів;
- створювати наукові тексти професійного спрямування, складати план, конспект, реферат тощо, робити необхідні нотатки, виписки відповідно до поставленої мети;
- складати різні типи адміністративно-канцелярських та медичних документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їхню специфіку;
- послуговуватися лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення культури спілкування в майбутній стоматологічній діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Державна мова – мова професійного спілкування. Мовна політика й мовна ситуація в Україні	2	2	2
2	Стили сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні фахівців стоматологічної галузі. Лексичний аспект професійної мови лікарів-стоматологів. Фразеологічні одиниці у фаховому мовленні	-	2	4
3	Орфографічні норми сучасної української літературної мови	2	2	8
4	Культура мовлення як складник професійного іміджу лікаря-стоматолога. Комунікативні ознаки культури спілкування. Комунікативний етикет як основа міжособистісної взаємодії	2		2
5	Морфологічний аспект професійної мови фахівців галузі стоматології (особливості вживання й правопису іменників, прикметників, займенників)	2	2	6
6	Морфологічний аспект професійної мови (особливості вживання й правопису числівників і дієслів). Колоквіум з лексикології й фразеології	-	2	8
7	Спілкування як інструмент професійної діяльності стоматолога	2		2
8	Ораторська компетентність майбутнього-лікаря-стоматолога	2		2
9	Риторика і мистецтво презентації Культура усного фахового спілкування лікарів-стоматологів: загальні вимоги й жанрово-видові особливості. Виголошення промови		2	6
10	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	2		2
11	Документація з кадрово-контрактних питань. Довідково-інформаційні документи. Укладання документів. Професійна документація працівників стоматологічної галузі. Особливості її складання та оформлення.	-	2	8

12	Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	2		2
13	Термінологія в професійному мовленні стоматолога. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології, стоматологічної тощо	-	2	6
	Усього за курсом	16	16	58

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
5 семестр	
1	Державна мова – мова професійного спілкування ПЛАН <ol style="list-style-type: none">1. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.2. Функції літературної мови.3. Поняття мовної норми. Типологія мовних норм.4. Мовна політика та мовна ситуація в Україні. Мовне законодавство.5. Основні етапи становлення української мови як державної.
2	Орфографічні норми сучасної української літературної мови ПЛАН <ol style="list-style-type: none">1. Правопис слів іншомовного походження.2. Чергування голосних і приголосних під час словозміни і словотворення.3. Загальні правила правопису складних слів.4. Уживання великої літери.
3	Культура мовлення як складник професійного іміджу лікаря-стоматолога ПЛАН <ol style="list-style-type: none">1. Культура мови і культура мовлення в житті професійного комунікатора. Чинники, що впливають на рівень володіння культурою мовлення. Рівні володіння культурою мовлення.2. Комунікативні ознаки культури мовлення.3. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.4. Поняття про етикет спілкування. Мовний, мовленнєвий, комунікативний (спілкувальний) етикет.5. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації.
4	Морфологічний аспект професійної мови фахівців галузі стоматології ПЛАН <ol style="list-style-type: none">1. Складні випадки визначення роду іменників.2. Особливості відмінювання іменників.3. Відмінювання прізвищ, імен по батькові.4. Помилки у вживанні форм ступенів порівняння прикметників.
5	Спілкування як інструмент професійної діяльності стоматолога ПЛАН <ol style="list-style-type: none">1. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.2. Види, типи і форми професійного спілкування.3. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування.4. Невербальні компоненти спілкування.5. Гендерні аспекти спілкування.
6	Ораторська компетентність майбутнього лікаря-стоматолога ПЛАН <ol style="list-style-type: none">1. Риторика як наука. Основні розділи класичної риторики.2. Основні роди, види та жанри красномовства. Види публічного мовлення.3. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Структура публічного виступу.

	<p>4. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування.</p> <p>5. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань.</p> <p>6. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації.</p>
7	<p align="center">Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації. Документація з кадрово-контрактних питань</p> <p align="center">ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Документ як основний носій офіційно-ділового стилю. 2. Класифікація документів. Національний стандарт України. 3. Реквізити документа та основні вимоги до їх оформлення. 4. Вимоги до оформлення тексту документа. 5. Документація з кадрово-контрактних питань: <ul style="list-style-type: none"> - автобіографія; - резюме; - заява; - характеристика; - рекомендаційний лист; - трудовий договір; - контракт; - трудова угода. 6. Мовні особливості офіційно-ділового стилю (лексичний, морфологічний, синтаксичний рівні).
8	<p align="center">Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні</p> <p align="center">ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення і розвиток наукового стилю української мови. 2. Особливості наукового стилю, його підстилі й жанри. 3. Особливості та принципи укладання наукових текстів. 4. Українська термінологія в професійному спілкуванні. Терміни, види термінів. Професіоналізми й номенклатурні назви. 5. Етапи термінотворчого процесу. Способи творення термінів. 6. Оформлювання результатів наукової діяльності. <ul style="list-style-type: none"> ● План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці. ● Анотування і реферування наукових текстів. ● Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. ● Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.

4.2. План практичних занять

№ з/п	Назви тем
1	<p>Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Мова професійного спілкування як</p>

	функціональний різновид української літературної мови. Професійно-комунікативна компетентність. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.
2	<p>Тема 2. Стилї сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні фахівців стоматологічної галузі</p> <p>Функціональні стилї української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.</p> <p>Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.</p> <p>Лексичний аспект професійної мови лікарів-стоматологів. Фразеологічні одиниці у фаховому мовленні. Використання синонімів і паронімів у професійному мовленні. Визначення синоніма, синонімії, синонімічного ряду. Види синонімів. Види лексичних синонімів. Визначення пароніма. Ненормативність як основна причина помилок на вживання паронімів. Вживання слів іншомовного походження в професійному мовленні. Лексика української мови за походженням. Характерні риси давніх та новітніх запозичень. Правила вживання іншомовних слів. Фразеологія ділової української мови. Мовні кліше, їх ознаки. Відмінність мовних кліше від загальномовних фразеологізмів.</p>
3	<p>Тема 3. Орфографічні норми сучасної української літературної мови</p> <p>Правила вживання м'якого знака й апострофа. Чергування голосних і приголосних в українській мові. Спрощення приголосних. Складні випадки правопису слів іншомовного походження. Написання великої літери</p>
4	<p>Тема 4. Морфологічний аспект професійної мови працівників стоматологічної галузі (особливості вживання й правопису іменників, прикметників, займенників)</p> <p>Рід іменників на позначення професій і посад жінок. Визначення граматичного роду складноскорочених слів і невідміюваних іменників іншомовного походження. Специфіка вживання відмінкових закінчень родового, давального, знахідного, кличного відмінків.</p> <p>Відмінювання прізвищ, імен по батькові.</p> <p>Змістова виправданість використання ступенів порівняння якісних прикметників, синонімія їх форм. Межі вживання присвійних прикметників, заміна їх іменником у родовому відмінку належності.</p> <p>Особливості використання займенників у різних видах документів. Обмеження на вживання окремих розрядів займенників у документах.</p>
5	<p>Тема 5. Морфологічний аспект стоматологічної професійної мови (числівник, дієслово, форми дієслова)</p> <p>Запис цифрової інформації в документах. Сполучуваність числівників з іменниками. Складні випадки відмінювання числівників. Мовні формули на позначення часу.</p> <p>Використання теперішнього часу в значенні інших часів. Інфінітив у значенні наказового способу. Дієслівні форми на -но, -то в документах. Дієприкметникові й дієприслівникові форми в професійних текстах.</p>
6	<p>Тема 6. Риторика і мистецтво презентації. Культура усного фахового спілкування лікарів-стоматологів: загальні вимоги й жанрово-видові особливості. Виголошення промови</p> <p>Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації.</p> <p>Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення.</p>

	<p>Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати. Вебінар як форма мовленнєвої комунікації у фармацевтичній галузі.</p> <p>Особливості усного спілкування. Способи впливу на пацієнта/клієнта під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Етикет розмови з клієнтами та співробітниками.</p> <p>Виголошення промови</p>
7	<p>Тема 7. Документація з кадрово-контрактних питань. Довідково-інформаційні документи</p> <p>Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода. Прес-реліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг з протоколу.</p> <p>Особливості документообігу в стоматологічній галузі. Загальний огляд вузькоспеціальних документів. Вимоги до оформлення та принципи оформлення. Поняття про контракт лікаря-стоматолога як різновид трудового договору, написання посадової інструкції. Візитна картка як атрибут ділової комунікації стоматолога</p>
8	<p>Тема 8. Українська термінологія в професійному мовленні стоматолога</p> <p>Українська стоматологічна термінологія: становлення, розвиток і сучасний стан. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії.</p> <p>Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів. Професіоналізми й номенклатурні назви.</p> <p>Нормування, кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники.</p>

4.2. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (СРС)

№ з/п	Види навчальної діяльності	К-сть годин
1	Підготовка до практичних занять	30
2	Колоквіум з лексикології й фразеології	10
3	Укладання документів	10
4	Промова за фаховою тематикою	8
	Разом	58

Вимоги до самостійної роботи

4.2.1. Підготовка до практичних занять

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання контрольних та проблемних питань до кожного практичного завдання та виконання вправ і завдань відповідно до запропонованого алгоритму чи зразка. Підготовка відповіді до проблемного питання обов'язково включає ознайомлення студентів з основною та додатковою літературою згідно з темою. Виконання вправ і завдань сприятиме формуванню стійких навичок нормативного українського фахового мовлення.

4.2.2. Підготовка до аудиторної перевірки з фразеології та слововживання

В окремому зошиті студенти конспектують (або роблять копії) типові мовні російсько-українські звороти (за посібником М.Г. Зубкова Сучасне українське ділове мовлення. Харків : Торсінг, 2015. С. 325–335; 346–360).

Зошит ділиться навпіл, у першій колонці записуються вирази російською мовою, у другому – їх переклад українською.

Інша частина зошита – стислий конспект словникових статей монографії Антоненка-Давидовича Б.Д. Як ми говоримо. Київ : Українська книга, 2007. 332 с.

Перевірка з фразеології та слововживання проводиться аудиторно. Студенти усно перекладають сталі звороти з російської мови українською, пояснюють відмінності в лексичному значенні паронімів і синонімів (по 10 зворотів і 10 пар слів на кожного студента).

4.2.3. Укладання документів за чинними стандартами

Зразки документів студенти оформлюють на аркушах А-4 і збирають в окрему теку. Тексти документів (залежно від виду документа) повинні бути надруковані (14 кегль, 1,5 інтервалу) або написані власноруч каліграфічним почерком.

Студенти повинні підготувати такі документи:

- автобіографію;
- внутрішню заяву на ім'я ректора університету;
- зовнішню заяву про влаштування на роботу;
- доручення;
- розписку;
- пояснювальну записку;
- оголошення про проведення конференції;
- резюме (датоване 2036 р.)

4.2.4. Виголошення й аналіз промови фахової тематики

Виконання завдання передбачає роботу за таким планом:

- вибрати тему промови (пропоновану або за власним вибором);
- опрацювати необхідний матеріал;
- скласти тези виступу;
- продумати використання невербальних засобів комунікації під час виступу;
- проаналізувати виступ.

Орієнтовні теми

1. Інтернет і сучасне самолікування: за і проти.
2. Видатні світила стоматології.
3. Найкращі стоматологи Миколаївщини.
4. Клонування і майбутнє людства.
5. Привітальне слово до Дня медика (виступ перед співробітниками керівника стоматологічної клініки).
6. Щеплення: за і проти.
7. Гіпокінезія – проблема ХХІ століття.
8. Алергія – побічне дитя прогресу.
9. Про голодування, дієти та пости.

4.2.5. Зразок варіанта контрольної роботи

I варіант

- 1. Словники в професійному мовленні. Типи і функції словників.**
- 2. Основні закони спілкування.**
- 3. Поставте подані іменники в кличному відмінку.**

Пан лікар, Іван Федорович, колега Ілля, Євгенія Іллівна, професор Слабуха, Сергій Ілліч, Любов Іванівна, Ілля Олегович, викладач, викладачка, пацієнт Марченко, голова клініки, пан суддя, Джек Сабринович.

4. Утворіть форму родового, давального відмінка однини належних чоловікам і жінкам прізвищ (імена доберіть самостійно).

Слабуха, Чухрай, Косорога, Бевзенко.

5. Поставте іменники в родовому відмінку однини, поясніть написання.

Імплант, стоматит, альвеоліт, прикус, йод, коронавірус, сироп, дентин, кашель, нежить, бальзам, бланк, пульпіт, телефон, рецепт, документ, бюлетень, окис, плач, пацієнт.

6. Визначте рід наведених іменників, доберіть до них прикметники.

Нежить, МОЗ, ступінь, кір, степінь, протеже, альма-матер, АТО, дріб, біль, Кіліманджаро, ЄС, ківі, сулугуні.

7. Поставте наголоси в словах.

Медикамент, лікарський, бюлетень, бородавка, визвольний, помилка, рукопис, рукописний, навчання, запитання, видання, кілометр, барометр, анонім.

4.3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними методами формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі визначено:

1) методи організації й здійснення навчально-пізнавальної і комунікативної діяльності (міні-лекція, розповідь, пояснення, бесіда, спостереження над мовою та мовленням професійного спрямування, робота з навчальною, науковою, довідковою літературою, вправи);

2) методи стимулювання розвитку комунікативних умінь і навичок (активні методи навчання: проблемні, дискусійні, ігрові (рольові й ділові ігри) й неігрові (аналіз конкретних ситуацій (case-study) та тренінг);

3) методи контролю й самоконтролю студентів (бесіда, тести, самостійна робота з додатковою літературою, активні методи навчання).

Основними організаційними формами навчання української мови (за професійним спрямуванням) є:

- 1) лекційні заняття;
- 2) практичне заняття;
- 3) самостійна робота.

Наочні: демонстрація мультимедійних матеріалів, проспектів лікарських засобів відповідно до теми практичного заняття, колекція препаратів.

Практичні: практикум для самостійної та аудиторної роботи студента, рецептурні бланки.

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є:

- а) лекція;
- б) практичні заняття,
- в) самостійна робота студентів.

Зразок практичного заняття

**ТЕМА. Стилі сучасної української літературної мови
в професійному спілкуванні працівників стоматологічної галузі**

ПЛАН

1. Поняття «мовний стиль», «функціональний стиль», «стилістична норма».
2. Функціональні стилі сучасної української літературної мови та сфери їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
3. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.

Список рекомендованої літератури

1. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : [навчальний посібник]. Київ : АртЕк, 2002. С. 26-38.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. Київ : Ірпінськ: ВТФ «Перун», 2001. 602 с.
3. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення : [навчальний посібник для вузів]. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 536 с.
4. Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація»]. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 110 с.
5. Культура фахового мовлення : навчальний посібник / [за ред. Н. Д. Бабич]. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. С. 14-43.
6. Литвиненко Н. П. Українська медична термінологія у фаховій мові лікаря : навч. посіб. 2-е вид., допов. К.: Книга-плюс, 2001. 176 с.
7. Массалов М. П. Сучасна українська ділова мова : навч. посіб. для студ.-медиків. Запоріжжя, 2008. 210 с.
8. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс : [навчальний посібник]. Київ : Центр учбової літератури, 2008. С. 21-31.
9. Український правопис / Національна академія наук України. Київ : Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України» 2020. 391 с.
10. Стоматологічна енциклопедія / Гол. ред. ради та автор передмови В. П. Черних; Національний фармацевтичний університет України. Київ : МОРІОН, 2010. 1632 с.
11. Черкес Н. Д. Фахове мовлення стоматолога : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія»]. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 65 с.
12. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2010. 696 с.

Контрольні питання

1. Що таке стиль? Чим викликана поява стилів мовлення?
2. Від чого залежить вибір стилю мовлення?
3. Які основні стилі сучасної української мови вам відомі?
4. З чим пов'язано повернення конфесійного стилю мовлення? Які його основні ознаки?
5. Розкрийте особливості епістолярного стилю мовлення.
6. У якому стилі мовні штампи є стилістичним засобом, а не помилкою?
7. Які стилі здебільшого функціонують у сфері писемного мовлення?
8. Чи допускається взаємопроникнення стилів? Наведіть приклади.
9. Якими стилями мовлення послуговуються в професійній діяльності фармацевта/провізора?

Практичні завдання

Завдання 1. Заповніть таблицю.

Стилі мовлення, підстилі	Жанри, у яких стиль реалізується	Мета мовлення, призначення	Сфера використання	Основні ознаки стилю	Мовні особливості стилю

Завдання 2. Прочитайте наведений уривок. Визначте, до якого стилю/підстилю він належить, доведіть. Перекладіть українською мовою.

Для лечения зубных каналов нужны строгие показания. Ведь, если удалит сосудисто-нервную ткань, зуб теряет прочность и становится подвержен разрушениям. Поэтому проводить эндодонтическое лечение стоит лишь при воспалительных процессах или травматических повреждениях. Наиболее распространенными являются:

- Пульпит. Это воспаление нервно-сосудистой ткани (пульпы). Это мягкая, волокнистая субстанция. Помимо кровеносных сосудов и нервных окончаний она включает соединительную ткань и лимфатические сосуды.
- Периодонтит. Воспалительный процесс в корне и прилегающих тканях. Эти заболевания имеют следующие симптомы:
- Отек десны и изменение ее цвета, появление на ней свищей и гнойных образований.
- Острая боль в зубе ноющего или пульсирующего характера. Она усиливается ночью или при нажиме.
- Гнилостный запах изо рта.

Иногда эти симптомы могут отсутствовать. В таких случаях воспаление определяется только при осмотре. Заключение о необходимости эндодонтического лечения может вынести лишь специалист. Он подбирает наиболее действенную лечебную схему в зависимости от ситуации.

Завдання 3. Складіть власні приклади зразків різних функціональних стилів, використовуючи для опису один об'єкт (стоматологічна термінологія). Назвіть основні ознаки та мовні особливості, які доводять належність до кожного стилю мовлення (зразок виконання завдання див. Додатки).

Завдання 4. Запишіть пропонований текст у розмовному (у формі діалогу), офіційно-діловому й епістолярному стилях.

«Викладач української мови, яку звать Тетяна Альбертівна, поставила студентів спеціальності «Стоматологія» оцінку “незадовільно”. Цей студент, на ім'я Олександр Марченко, з оцінкою не погодився та звернувся до директора медичного інституту. Крім того, – засмутився і не пішов до університету наступного дня».

Завдання 5. Прочитайте подані слова. Поясніть відмінність у їхніх значеннях. Із двома словами-паронімами складіть речення (за власним вибором). У яких стилях мовлення вживаються наведені слова.

Зразок: 1. Вітамінний // вітамінізований: вітамінний - який містить вітаміни (вітамінні продукти); вітамінізований - насичений вітамінами (вітамінізований крем). 2. Артеріосклероз. Атеросклероз: артеріосклероз - хронічне захворювання артерій, що характеризується ущільненням їхніх стінок (хворіти на артеріосклероз), атеросклероз - захворювання серцево-судинної системи (ознаки атеросклерозу).

Фармація // фармацевтика; алергологічний // алергічний (алергійний); венерологічний // венеричний; епідеміологічний // епідемічний; рентгенологічний // рентгенівський; травматологічний // травматичний; професійний // професіональний; криз // криза; лікувати // лічити; череватий // черевний; екстрактовий // екстрактивний; болісний // болючий // больовий; водний // водневий // водяний; психіатричний // психічний // психологічний; ступінь // степінь; чисельний // численний;

Завдання 6. Відредагуйте подані речення.

1. Порекомендуйте мені будь-ласка щось від зубної болі. 2. Включіть Микола в кабінеті світло. 3. Ваш організм чуйний до такого препарату? 4. Не мішайте провізору. 5. Кожна хвилина часу дорога. 6. Завдяки нежиті ми не можемо сьогодні лікувати ваш зуб. 7. Називаючи склад і вживання стоматолог зубів'язаний об'яснити хворому правила вживання і зберігання лікарських засобів, особливо якщо вони призначені для дітей, пристаркуватих людей або виписані вперше. 8. Отримати всі необхідні інформації і відповіді на запитання виникненні при роботі з лікарськими засобами можна у медичних представників компаній. 9. Краще всього не купуй це лікарство. 10. Будьте готові до будь-якої ситуації. 11. На даний момент я дуже зайнятий. 12. Як вийти з цього положення? 13. До кого я можу звернутися по цьому приводу? 14. Я дам вам візитку. 15. Студентка не прийшла на заняття із-за хвороби. 16. Відбулася нарада по проблемам фармацевтичної освіти на Україні. 16. Лікар стоматолог вийшов по службових справах. 17. Стоматолог приймає по понеділкам.

Завдання 7. Поясніть значення наведених фразеологічних одиниць.

Чого око не вгледить, того й зуб не вкусить; заговорювати зуби; покласти зуби на полицю; ні в зуб ногою; точити (гострити/нагострювати) зуби; зуби зламати; потрапити чорту в зуби; зубами дзвонити.

Завдання 8. Поставте наголоси в поданих словах.

Лікарський (від ліки), лікарський (від лікар), черговий, ішіас, камфора, залоза, фаховий довідник, бюлетень, кропива, спина, параліч, випадок, медикаменти, бородавка, цінник, генезис, в'язкий, алкоголь, сироватка, користь, легеневий, оздоровити, підлітковий, кетгут.

Засоби навчання з української мови (за професійним спрямуванням) складаються з таких компонентів:

- 1) навчального матеріалу, що складає зміст навчання;
- 2) методів і прийомів навчання, спрямованих на засвоєння мовного матеріалу та вироблення комунікативних умінь і навичок;
- 3) організації навчально-виховної роботи (використання й поєднання різних різних форм навчання);
- 4) матеріальних засобів навчання: підручники, посібники, таблиці, збірники вправ, аудіо-, відеозаписи, технічні засоби навчання.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Диференційований залік з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з двох частин (теоретична і практична), що оцінюються **80 балами**: теоретична частина – 30 балами (кожне питання - 15 балів, практична – 50 балами (кожне завдання – 10 балів).

Перелік питань до теоретичної частини залікової роботи

1. Державна мова – мова професійного спілкування сучасного лікаря-стоматолога.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Професійно-комунікативна компетентність майбутнього стоматолога.
4. Поняття національної та літературної мови. Ознаки і функції літературної мови.

5. Типологія мовних норм сучасної української літературної мови.
6. Культура професійного мовлення - обов'язковий компонент фахової діяльності стоматолога.
7. Комунікативні ознаки культури мови.
8. Рівень комунікативної культури працівників аптечних закладів в Україні. Суржикове мовлення як порушення фахового мовлення.
9. Типологія комунікативних помилок у професійному мовленні фармацевтів.
10. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
11. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів (загальна характеристика).
12. Професійна сфера стоматолога як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
13. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
14. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
15. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
16. Невербальні компоненти спілкування. Роль невербальних засобів у професійній діяльності фармацевта.
17. Слухання і його роль у комунікації. Заохочення, рефлексія, пояснення, співпереживання, конфронтація, інтерпретація та запитання як важливі засоби комунікації: «стоматолог-пацієнт».
18. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
19. Онлайн-консультування та мовленнєва комунікація як новітні способи спілкування між стоматологом і пацієнтом.
20. Поняття про ораторську (риторичну) компетентність.
21. Публічний виступ як важливий засіб переконання. Труднощі публічного виступу. Загальні вимоги до публічного виступу.
22. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.
23. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні, композиційні і комунікативні принципи презентації.
24. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
25. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада.
26. Офіційно-діловий стиль. Основні ознаки офіційно-ділового стилю, призначення, жанрові різновиди.
27. Вимоги до оформлення документів. Документація з кадрово-контрактних питань.
28. Довідково-інформаційні документи.
29. Особливості укладання та оформлення документації фармацевта
30. Етикет службового листування. Культура мовленнєвої комунікації лікаря-стоматолога по телефону та в Інтернеті. Візитна картка як атрибут ділової комунікації стоматолога.
31. Науковий стиль як форма презентації інформації про інноваційні розробки та новітні відкриття у галузі стоматології.
32. Українська стоматологічна термінологія: становлення, розвиток і сучасний стан. Кодифікація і стандартизація термінів.
33. Види термінів за походженням і способом творення. Терміни у стоматології.
34. Термінологічна та професійна лексика сучасної української літературної мови, її функції. Професіоналізми й номенклатурні назви в стоматологічній галузі.
35. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників, їх функція та роль у підвищенні мовленнєвої культури лікаря-стоматолога.
36. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.

37. Основні правила бібліографічного опису, оформлювання покликань.
38. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Особливості написання й оформлення тез.
39. Орфографічні норми сучасної української літературної мови.
40. Специфіка вживання іменника в професійному спілкуванні стоматолога. Категорія роду та числа іменника.
41. Кличний відмінок іменника як форма вираження звертань під час професійного спілкування.
42. Варіанти відмінкових закінчень іменників. Родовий відмінок однини іменників другої відміни чоловічого роду.
43. Морфологічні ознаки прикметника у фаховому мовленні лікаря-стоматолога (розряди за значенням, ступені порівняння якісних прикметників, їхні форми творення).
44. Особливості вживання числівників у фаховому мовленні. Кількісні та порядкові числівники. Відмінювання числівників.
45. Узгодження числівників з іменниками. Правила запису числівників при оформленні фахової документації і стоматології. Визначення часу.
46. Особливості керування в дієслівно-іменникових словосполученнях сучасної української мови. Складні випадки узгодження підмета і присудка.. Речення із звертаннями. Вставні та вставлені конструкції та їхнє значення у фаховому мовленні працівників стоматологічних установ. Пряма і непряма мова. Цитування.

«0» варіант залікового білета
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Галузь знань – 22 Охорона здоров'я
Спеціальність – 221 *Стоматологія*
Навчальна дисципліна – **УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Варіант № 0

Теоретична частина

1. Українська стоматологічна термінологія: становлення, розвиток і сучасний стан. Кодифікація і стандартизація термінів (**максимальна кількість балів – 15**).
2. Публічний виступ як важливий засіб переконання. Труднощі публічного виступу. Загальні вимоги до публічного виступу (**максимальна кількість балів – 15**).

Практична частина

2.1. *Перекладіть текст українською мовою.*

Периостит (флюс) – осложнение, возникающее по причине отсутствия лечения перикоронарита. Воспалительный и гнойный процесс, распространяется дальше и возникает воспаление надкостницы (оболочки окружающей кость), под ней образуется как бы «мешочек» с гноем. Выражается в том, что все симптомы усиливаются, боль в области зуба переходит на соседние области, отекает слизистая оболочка челюсти, теперь отек заметен и снаружи. Может быть покраснение кожи над данным участком. Появляется ограничение открывания рта. Ухудшается и общее состояние, недомогание нарастает, температура тела увеличивается. При отсутствии лечения на этом этапе, могут возникать другие, более серьезные, осложнения: Абсцессы, флегмоны, остеомиелиты и тогда уже могут потребоваться вмешательства, которые проводятся в условиях стационара под общим наркозом - (**максимальна кількість балів – 10**).

2.2. *Виправте й запишіть правильний варіант медичних словосполук.*

Стоматологія працює згідно графіка; закрийте очі; вільна вакансія лікаря-стоматолога; підняти питання; повістка дня слідує; на протязі двох тижнів; відповідно з постановою; по цій причині відпустка співпадає з хворобою; різка біль у десні; не з'явився на заняття із-за зубної болі; прийом відвідувачів починається в десять годин (**максимальна кількість балів – 10**).

2.3. *Поставте подані сполуки в родовому, давальному та кличному відмінках.*

Мовчанка Ілля Сергійович, Мацько Марина Іванівна, Марусевич Сергій Петрович, Панцьо Олег Миронович, Шуя Антоніна Олегівна (**максимальна кількість балів – 10**).

2.4. *Доберіть українські відповідники до слів іншомовного походження.*

Тет-а-тет, пігмент, аргумент, авторитет, гіпотеза, інцидент, ідентичний, гіпотетичний, лаконічний, хронічний, екстрений, фактор, фон (**максимальна кількість балів – 10**).

2.5. *Напишіть зовнішню заяву про влаштування на роботу, зазначте реквізити цього документа* (**максимальна кількість балів – 10**).

Затверджено на засіданні кафедри української філології та міжкультурної комунікації

Протокол № 11 від 13 березня 2022 року

Завідувач кафедри,
голова циклової комісії

(підпис)

Т. П. Шестопалова
(прізвище та ініціали)

Екзаменатор

(підпис)

Т. А. Денищич
(прізвище та ініціали)

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи контролю знань, умінь і навичок студентів

Основними методами контролю знань, умінь та навичок студентів з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, творчі роботи, колоквиум, тестовий контроль, письмовий контроль.

Види контролю

У процесі вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» застосовуються такі види контролю:

- попередній (діагностична контрольна робота, мета якої полягає в діагностиці вихідного рівня знань студентів, що застосовується як передумова для успішного планування і керівництва навчальним процесом);

- поточний (дає можливість виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; стимулювати інтерес студентів до вдосконаленні знань, умінь і навичок з української мови);

- підсумковий (залікова робота, мета якої полягає у встановленні реального рівня знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній навчальній і фаховій діяльності).

Форми контролю

Індивідуальна, фронтальна і групова перевірка знань, умінь і навичок студентів, самоконтроль.

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання якості засвоєння дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» проводиться за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу (ECTS) та включає попередній, поточний та підсумковий контроль знань. Поточне оцінювання проводиться на практичних заняттях у вигляді усного та письмового опитування, тестового контролю, творчих робіт і контрольної тощо. Оцінювання проводиться за 200-бальною шкалою університету, яка відповідає аналогічній шкалі ЄКТС.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні дисципліни, становить 200 балів, мінімальна – 120 балів.

Оцінка за поточну навчальну діяльність (ПНД) складає 60% від загальної, тобто максимальна 120 балів, мінімальна – 80 балів.

Відповідно до програми за кожне практичне заняття студент може отримати максимум 8 балів (за семестр – 64 бали), мінімум – 1 бал (за семестр – 8 балів). Програмою передбачено інші види навчальної роботи, які оцінюються додатково: колоквиум з лексикології й фразеології (максимальна кількість балів – 14 балів, мінімальна – 6 балів); промова за фаховою тематикою (максимальна кількість балів – 12 балів, мінімальна – 6 балів); укладання документів (максимальна кількість балів – 12 балів, мінімальна – 6 балів); контрольна робота (максимальна кількість балів – 18 балів, мінімальна – 7 балів).

Оцінка на підсумковому контролі (заліку) складає 40% від загальної, тобто максимальна кількість балів – 80, мінімальна – 50 балів.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
---------------------------	-----------------------------

Тема 1	8
Тема 2	8
Тема 3	8
Тема 4	8
Тема 5	8
Тема 6	8
Тема 7	8
Тема 8	8
Колоквіум з лексикології й фразеології	14
Укладання документів	12
Промова за фаховою тематикою	12
Контрольна робота	18
Разом	120
Диференційований залік	80
Загальна кількість балів за семестр	200

Критерії оцінювання знань і завдань для досягнення максимальної кількості балів

Робота на практичних заняттях оцінюється в межах чотирьох балів – відповідно до рівня складності та обсягу матеріалу, опрацьованого в процесі підготовки до заняття, а також за ступенем інформативності та якості відповідей студента протягом самого заняття, дотримання під час відповідей норм сучасної української літературної мови.

а) оцінка «відмінно» (7-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував практичне заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему;

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з матеріалом, зазначеним у списку рекомендованої літератури;

- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (5-6 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% практичного заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ;

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки, добре ознайомився з основними джерелами, але не користувався додатковою літературою;

- правильно, в цілому, виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтувавши хід власних думок;

в) оцінка «задовільно» (3-4 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів збоку викладача чи інших студентів, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з основною літературою;

- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок;

г) оцінка «незадовільно» (1-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував практичне заняття в обсязі, меншому за 30%, по суті й за змістом не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;
- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;
- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Колоквіум з лексикології й фразеології передбачає досконале знання всіх мовних конструкцій, миттєве їх відтворення під час опитування. Позитивним моментом є вміння студента вільно вводити запропоновані конструкції до професійно орієнтованого тексту, уміти пояснювати відмінності паронімів за допомогою контексту.

а) оцінка «відмінно» (12-14 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) вивчив матеріал, безпомилково вживає опрацьовані конструкції у власному мовленні.

б) оцінка «добре» (8-11 балів) виставляється студентові, якщо він:

- володіє опрацьованим матеріалом на 80%, може вводити запропоновані лексичні одиниці в контекст, припускаючи незначних помилок.

в) оцінка «задовільно» (4-7 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% опрацьованого матеріалу, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

г) оцінка «незадовільно» (0-3 бали) виставляється студентові, якщо він:

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) давав відповіді на поставлені запитання.

Документи повинні бути написані від власного імені відповідно до чинних стандартів (ДСТУ України), відповідати нормам сучасної української літературної мови, містити актуальну інформацію (окрім резюме), естетично оформленими. Студент повинен уміти зазначити всі необхідні реквізити кожного документа, місце їх розташування. Критерієм оцінювання є аналіз і самоаналіз деформованих текстів документів.

а) оцінка «відмінно» (10-12 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував усі необхідні документи; оформив відповідно до чинних стандартів без порушення норм сучасної української літературної мови;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (6-9 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% необхідних документів, допустив неточності в оформленні, припустивши незначної кількості орфографічних, пунктуаційних помилок;

в) оцінка «задовільно» (2-5 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50-30% з переліку необхідних документів, які оформлені зі значною кількістю помилок або неточностей;

г) оцінка «незадовільно» (0-1 бал) виставляється студентові, якщо він:

- підготував документи в обсязі, меншому за 20%, неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) оформив їх.
- студент не підготував необхідні документи.

Промова на фахову тему повинна бути актуальною, містити аргументи, мати чітку композицію. Аналіз промови передбачає: а) оцінювання з погляду комунікативних ознак культури мовлення; б) ясність і чіткість формулювання теми й тези виступу; в) аналіз вступу промови (традиційність/оригінальність, досягнення/недосягнення ефекту активізації уваги й зацікавленості, презентації теми, налаштування аудиторії на позитивне сприйняття); г) оцінювання з погляду володіння риторичними уміннями, навичками і прийомами (доведення, знаходження переконливих аргументів, їх доцільність,

послідовність, володіння прийомами переконання, визначення моделі подання матеріалу); д) дотримання відведеного часу; ж) володіння невербальними засобами спілкування.

а) оцінка «відмінно» (10-12 балів) виставляється студентові, якщо він:

- чітко сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, дотримувався структури виступу, навів переконливі аргументи, уклався в регламент, продемонстрував володіння риторичними прийомами, володів невербальними засобами спілкування, дотримувався комунікативних ознак культури мовлення.

б) оцінка «добре» (6-9 балів) виставляється студентові, якщо він:

- сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, дотримувався структури виступу, навів переконливі аргументи, уклався в регламент, продемонстрував володіння риторичними прийомами, проте недостатньо володів невербальними засобами спілкування, іноді порушував комунікативні ознаки культури мовлення;

в) оцінка «задовільно» (2-5 балів) виставляється студентові, якщо він:

- нечітко сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, порушував структуру виступу, навів недостатньо переконливі аргументи, продемонстрував часткове володіння риторичними прийомами недостатньо володів невербальними засобами спілкування, іноді порушував комунікативні ознаки культури мовлення;

г) оцінка «незадовільно» (0-1 балів) виставляється студентові, якщо він:

- тематика промова не була фахового спрямування, не дотримувався структури публічного виступу, промова містила численні фактичні й мовленнєві помилки;
- студент відмовився від виголошення промови.

Оцінювання якості виконаної контрольної роботи:

а) оцінка «відмінно» (16-18 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є вичерпними, змістовними, логічними, у них відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано без помилок відповідно до зразків-еталонів, поданих у на практичних заняттях;

б) оцінка «добре» (10-15 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є повними, змістовними, логічними, проте в них є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 4-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано відповідно до зразків-еталонів, поданих на практичних заняттях, але в ньому наявні помилки (не більше 4-х);

в) оцінка «задовільно» (4-10 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є неповними, але змістовними, проте в них є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 7-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві неточності; у завданні допущено студентом помилки (не більше 7-х);

г) оцінка «незадовільно» (0-3 бали) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є поверховими (або відповідь на питання відсутня), які не відповідають змісту питання, у них є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 7-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві порушення; у завданні допущено студентом помилки (від 7-ти і більше).

Оцінювання якості залікової роботи:

Залік з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з двох блоків (теоретичний і практичний), що оцінюється **80 балами**: теоретична частина – 30 балами (кожне питання - 15 балів, практична – 50 балами (кожне завдання – 10 балів).

- теоретичні питання (максимально 15 балів);
- переклад тексту (максимально 10 балів);
- редагування словосполучень (максимально 10 балів).
- відмінювання прізвищ/числівників (максимально 10 балів);
- добір українських відповідників до слів іншомовного походження (максимально 10 балів);

- оформлення запропонованого документа.

а) оцінка «відмінно» (60-80 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є вичерпними, змістовними, логічними, у них відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- зредаговано словосполучення відповідно до літературних норм.

- запропоновано нормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних;

- правильно оформлений документ відповідно до чинного стандарту, зазначені реквізити.

Допускається не більше 4 негрубих помилок в тексті перекладу та ще 2 помилки загалом в інших завданнях.

б) оцінка «добре» (30-59 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є повними, змістовними, логічними, проте в них є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 4-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано переважно без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено окремі неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення загалом відповідно до літературних норм, але є помилки;

- документ оформлений правильно, не зазначені реквізити.

в) оцінка «задовільно» (10-29 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є неповними, але змістовними, проте в них є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 7-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано переважно з суттєвими порушеннями лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання прізвищ/ числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення загалом відповідно до літературних норм;

- документ оформлений з порушенням вимог.

г) оцінка «незадовільно» (0-10 балів) виставляється студентіві, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є поверховими (або відповідь на питання відсутня), які не відповідають змісту питання, у них є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 7-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано з помилками без дотримання лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;
- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;
- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено значні неточності слововживання;
- зредаговано словосполучення помилково.
- документ не оформлений або оформлений з суттєвими порушеннями.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

7.1. Основні

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 624 с.
2. Золотухін Г.О. Фахова мова медика: підруч. Київ : Здоров'я, 2001. 350 с.
3. Козаченко Г.В. Українська мова за професійним спрямуванням : [навч. посібник]. Київ : ВСВ «Медицина», 2013. 336 с.
4. Мацько Л., Кравець Л. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 361 с.
5. Пасинок В. Основи культури мовлення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 184 с.
6. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове мовлення та культура мовлення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 224 с.
7. Семенов О. Культура наукової української мови : навчальний посібник. Суми : СумДПУ ім. А. Макаренка, 2017. 252 с.
8. Черкес Н. Д. Фахове мовлення стоматолога : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія»]. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 65 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ : Науково-виробниче підприємство «Наукова думка», 2020. 390 с.
10. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ : Алерта, 2011. 696 с.
11. Шутак Л.Б., Г.В. Навчук. Культура усного спілкування медичного працівника : [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації]. Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. 177 с.

7.2. Додаткові

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова» [Електронний ресурс]. Київ : Таксон, 2016. 234 с. Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/file/d/0BvePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view>
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг. ред. О. Сербенської : посіб. Львів : Світ, 1994. – 152 с.
3. Бабич Н. Практична стилістика і культура української мови. Львів : Світ, 2003. 434 с.

4. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2014. 344 с.
5. Лопушинський І. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти : досвід, проблеми та перспективи : [монографія]. Київ, 2006. 354 с..
6. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів : СПОЛОМ, 2001. 223 с.
7. Сербенська О. Культура усного мовлення : практикум. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
8. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг : Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
9. Стахів М. Український комунікативний етикет : навч.-метод. посіб. Київ : Знання, 2008. 245 с.

7.3. Словники, довідники, енциклопедії, довідкові джерела

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
2. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В. Бусел. Ірпінь : Перун, 2003. 1440 с.
3. Волощак М. Неправильно – правильно : довідник з українського слововживання : За матеріалами засобів масової інформації. Київ : вид. центр «Просвіта», 2000. 128 с.
4. Головашук С. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2004. 448 с.
5. Горпинич В. Словник географічних назв України : Топоніми та відтопонімічні прикметники : Близько 25 000 слів. К. : Довіра, 2001. 526 с.
6. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О. Словник-довідник з культури української мови. Київ : Знання, 2004. 367 с.
7. Дзюбишина-Мельник Н., Дудик П., Єрмоленко С. Культура мови на щодень. Київ : Довіра, 2002. 170 с.
8. Орфоепічний словник української мови : у 2-х т. / за ред. М. Пещак. К. : Довіра, 2001. 955 с.
9. Рижко Олена Миколаївна. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище : монографія. Київ : Паливода А.В. 2017. 388 с.
10. Російсько-український словник. К. : Наукова думка, 2004. 1216 с.
11. Стоматологічна енциклопедія / Гол. ред. ради та автор передмови В. П. Черних; Національний фармацевтичний університет України. Київ : МОРІОН, 2010. 1632 с.
12. Словник іншомовних слів / за заг. ред. Л. Пустовіт. К. : Довіра, 2000. 1018 с.

7.4. Інтернет-ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (Законодавство України)
2. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (Український правопис)
3. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> («Словники України»)
4. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)
5. http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_vocab_CD.htm (Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ)
6. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)

